Проект

Н А Р Е Д Б А

№ …….

за придобиване на квалификация по професията

„АСИСТИРАНЕ В ДЕНТАЛНАТА МЕДИЦИНА“

Раздел I
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С тази наредба се определя държавният образователен стандарт (ДОС) за придобиването на квалификация по професията 091101 „Асистиране в денталната медицина“ от област на образование „Здравеопазване“ и професионално направление 0911 „Дентална медицина и зъботехника“ съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Чл. 2. Държавният образователен стандарт за придобиването на квалификация по професията 091101 „Асистиране в денталната медицина“ съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на трета степен на професионална квалификация по професията и за достигане на отделни единици резултати от ученето.

Чл. 3. Въз основа на ДОС по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3, т. 2, 3, 5 и 6 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват типови учебни планове за ученици, учебни планове за лица, навършили 16 години, и учебни програми за обучението.

Раздел II
СЪДЪРЖАНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ

Чл. 4. (1) Държавният образователен стандарт по чл. 1 определя изискванията към кандидатите, описанието на професията, единиците резултати от учене за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията, критериите и средствата за оценяване на всяка единица резултат от учене, изискванията към материалната база и изискванията към

ПРОЕКТ

обучаващите.

(2) Държавният образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията „Асистиране в денталната медицина“ включва общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка с необходимите професионални компетентности, които гарантират на обучаемия възможността за упражняване на професията след завършване на обучението.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Учебните планове и учебните програми по чл. 3, разработени въз основа на тази наредба, започват да се прилагат от учебната 2026 – 2027 г. за учениците, които постъпват в VIII клас в училищното професионално образование и обучение, а за лица, навършили 16 години – от 1 януари 2026 г.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 22, ал. 6, във връзка с ал. 2, т. 6 от Закона за предучилищното и училищното образование.

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието и науката

ПРОЕКТ

Приложение към чл. 2

ДЪРЖАВЕН ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА
„АСИСТИРАНЕ В ДЕНТАЛНАТА МЕДИЦИНА“

Професионално направление					
Код: 0911	Дентална медицина и зъботехника				
Професия					
Код: 091101	Асистиране в денталната медицина				
Степени на професионална квалификация		–	–	**III**	–
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)		–	–	**4**	–
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)		–	–	**4**	–

ПРОЕКТ

1. Изисквания към кандидатите

1.1. Изисквания към кандидатите за входящо минимално образователно и/или входящо квалификационно равнище за придобиване на степен на професионална квалификация съгласно Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО)

За придобиване на трета степен на професионална квалификация (СПК) по професията „Асистиране в денталната медицина“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение (СППОО), утвърден от министъра на образованието и науката със Заповед № РД09-2230 от 09.08.2024 г., изискванията за входящото минимално образователно равнище към кандидатите са:

- за ученици – завършено основно образование;
- за лица, навършили 16 години – придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити или завършено средно образование.

1.2. Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицински документ, доказващ, че професията, по която желае да се обучава, не му е противопоказна

2. Описание на професията

Професията „Асистиране в денталната медицина“ обхваща съвкупност от трудови дейности, които се изпълняват под ръководството и в тясно сътрудничество с лекар по дентална медицина, с цел осигуряване на цялостно и ефективно денталномедицинско обслужване. Придобилите квалификация по тази професия асистират пряко в предоставянето на дентална грижа в лечебни заведения за първична и специализирана помощ, регистрирани съгласно Закона за лечебните заведения.

Асистентът подпомага провеждането на профилактични прегледи, лечебни и възстановителни процедури, като участва активно в подготвителните и съпътстващите процеси на денталната интервенция. Той осигурява стерилност, ред и организация в работната среда, приготвя нужните инструменти, материали и апаратура за конкретната процедура, поддържа хигиената на кабинета и спазва утвърдените стандарти за контрол на инфекциите. Асистентът извършва административни дейности, като регистрация на пациента, попълване на медицинска документация, въвеждане на данни в дентален софтуер и оказване на емоционална подкрепа при нужда.

Професията изисква добро познаване на медицинската терминология, структурите и процесите в денталната практика, както и познаване на законовите и етичните норми в системата на здравеопазването. Асистентът познава изискванията за защита на личните данни, работи с чувствителна информация и гарантира поверителност в комуникацията с пациентите.

Дейностите се извършват с използване на ръчни и машинни инструменти – дентални турбини, смукатели, аспирационни системи, автоклави, ултразвукови уреди, инструменти за стерилизация, както и компютърна техника и специализиран софтуер. Работата се осъществява в амбулатории за индивидуална и групова практика, дентални или медико-дентални центрове, често в условия на повишена хигиенна и биологична отговорност. Работното време е с нормална продължителност или на смени.

Лицата, упражняващи тази професия, трябва да притежават отлични организационни и комуникативни умения, отговорност, дискретност, сръчност и психологическа устойчивост. Необходима е физическа издръжливост, внимание към детайла, способност за работа под напрежение, умения за адаптация към динамична среда и за ефективна работа в екип. Високо ценени са емпатията, културата на обслужване и уважението към пациента.

ПРОЕКТ

3. Единици резултати от ученето (ЕРУ) за придобиване на всяка от степените на професионална квалификация по професията

Степен на професионална квалификация	Ниво по НКР/ ЕКР	Номер на ЕРУ и вид професионална подготовка (ПП)											
		ЕРУ 1	ЕРУ 2	ЕРУ 3	ЕРУ 4	ЕРУ 5	ЕРУ 6	ЕРУ 7	ЕРУ 8	ЕРУ 9	ЕРУ 10	ЕРУ 11	ЕРУ 12
		Обща ПП		Отраслова ПП		Специфична ПП							
III	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

3.1. Списък на Единиците резултати от ученето по видове професионална подготовка

ЕРУ по обща професионална подготовка – единна за всички професионални направления от СППОО

ЕРУ 1. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда

ЕРУ 2. Икономика и предприемачество

ЕРУ по отраслова професионална подготовка – единна за професиите от професионално направление „Дентална медицина и зъботехника“

ЕРУ 3. Биомедицински основи на здравето

ЕРУ 4. Комуникация и етично взаимодействие

ЕРУ по специфична професионална подготовка по професията „Асистиране в денталната медицина“

ЕРУ 5. Административна, организационна и дигитална работа в денталната практика

ЕРУ 6. Подпомагане на лечебния процес в денталната медицина

ЕРУ 7. Грижа за пациента в денталната практика

ЕРУ 8. Профилактика и промоция на оралното здраве

ЕРУ 9. Клинична безопасност

ЕРУ 10. Асистиране в специализирана дентална практика

ЕРУ 11. Контрол на стерилността и инфекциозната безопасност

ЕРУ 12. Работа в условия на спешност в денталната практика

3.2. Описание на единиците резултати от ученето за професията „Асистиране в денталната медицина“

3.2.1. Обща професионална подготовка по професията

ЕРУ 1	**Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда**
Резултат от учене 1.1	**Спазва хигиенните норми и здравословните и безопасните условия на труд на работното място (ЗБУТ)**
Знания	• Познава основните нормативни актове за здравословни и безопасни условия на труд • Обяснява възможните професионални и здравни рискове на работното място и причините за тяхното възникване • Разяснява основните правила при оказването на първа помощ при трудови злополуки • Изброява основните видове лични предпазни средства и техните функции • Познава видовете защитни приспособления и средства за сигнализация и маркировка за осигуряване на ЗБУТ

ПРОЕКТ

	• Изброява правилата за работа при аварии и аварийни ситуации
Умения	• Прилага мерки за безопасност на работното място • Спазва хигиенните норми на работното място • Прилага инструкции за безопасна работа • Реагира правилно при аварийни ситуации
Компетентности	• Спазва стриктно мерките за безопасност при изпълнение на различните трудови дейности
Резултат от учене 1.2	**Осъществява превантивна дейност за опазване на околната среда**
Знания	• Познава нормативните актове, свързани с опазването на околната среда и ЗБУТ • Познава трудовоправните норми, свързани със ЗБУТ • Разяснява общите изисквания за осигуряване на ЗБУТ съобразно спецификата на провежданата дейност и изискванията на техническото, технологичното и социалното развитие с цел защита на живота, здравето и работоспособността на работещите
Умения	• Търси информация за устойчиви практики, приложими в конкретната професионална дейност • Изпълнява дейности по събиране и съхраняване на опасни продукти, излезли от употреба уреди и консумативи съобразно правилата за рециклиране • Използва технологии и материали, щадящи околната среда • Спазва практики за пестене на вода, енергия и други ресурси на работното място
Компетентности	• Правилно обработва отпадъците на работното място съобразно изискванията за сортиране • Вярно и точно разпознава замърсяващи фактори на работното място и съдейства за ограничаване на въздействието им • Способен е стриктно да следва утвърдените правила и изисквания за опазване на околната среда
Критерии за оценяване на ЕРУ 1	**Част по теория на професията:** • Владее теоретични знания за: • хигиенните норми • здравословните и безопасните условия на труд на работното място • овладяването на аварийни ситуации и оказването на първа помощ • превантивната дейност за опазване на околната среда **Част по практика на професията:** • Избира своевременно най-адекватния тип поведение при зададената рискова ситуация • Вярно и точно определя необходимите действия за оказване на първа помощ
Средства за оценяване	**Част по теория:** писмен изпит **Част по практика:** изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание
ЕРУ 2	**Икономика и предприемачество**
Резултат от учене 2.1	**Познава основите на пазарната икономика**

ПРОЕКТ

Знания	• Познава основни икономически понятия – търсене, предлагане, пазар, конкуренция, цена • Познава ролята на държавата в икономиката – данъци, бюджет, регулации • Обяснява дейността на организацията в контекста на основни икономически принципи и понятия • Разяснява основни понятия във финансите – приходи, разходи, печалба, инвестиции • Разбира значението на социалната и екологичната отговорност при ръководене на бизнес
Умения	• Използва основни икономически понятия, като търсене, предлагане, пазар, конкуренция и цена при изпълнение на професионалните си задачи • Отчита значението на основните финансови показатели, като приходи, разходи, печалба и инвестиции
Компетентности	• Прилага правилата и изискванията, свързани с ролята на държавата в икономиката, включително данъци, бюджет и регулации, в рамките на работната среда и своите професионални ангажименти
Резултат от учене 2.2	**Познава основите на предприемачеството**
Знания	• Познава същността и ролята на предприемачеството в икономиката • Изрежда основните стъпки при стартиране на бизнес, включително генериране на идея, пазарно проучване, изготвяне на бизнес план • Изброява видовете фирми и организационно-правни форми на стопанска дейност
Умения	• Разграничава видовете фирми и организационно-правните форми на стопанска дейност • Прилага знания за предприемачеството в работната си среда
Компетентности	• Идентифицира успешни практически примери за управление на бизнес начинания • Предлага решения за подобряване на дейността в съответствие с технологичните и организационните изисквания • При необходимост представя идеи и предложения пред клиенти, инвеститори или партньори, като аргументира решенията си
Критерии за оценяване на ЕРУ 2	**Част по теория на професията:** • Владее основните теоретични знания и понятия в областта на икономиката • Владее основните теоретични постановки в областта на предприемачеството **Част по практика на професията:** • Вярно, точно и мотивирано определя действията за разрешаване на описания проблем в зададения казус • Участва в разработването на бизнес план на фирмата според изискванията на предварително дефинираното задание
Средства за оценяване	**Част по теория:** писмен изпит

ПРОЕКТ

	Част по практика: изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание

3.2.2. Отраслова професионална подготовка по професията

ЕРУ 3	**Биомедицински основи на здравето**
Резултат от учене 3.1	**Разпознава анатомични и физиологични особености на човешкия организъм**
Знания	• Изброява основни органи и системи в човешкото тяло • Посочва разположението на основните анатомични структури • Назовава основни физиологични функции (например дишане, кръвообращение) • Познава признаци на отклонения от нормалната физиология
Умения	• Разпознава основни органи на схематично изображение • Свързва анатомичната структура с нейната функция • Описва физиологичен процес в контекста на работата • Следи общи симптоми при пациента по указания на лекаря
Компетентности	• Способен е да разпознава анатомични и физиологични особености в контекста на денталната практика под ръководството на лекаря
Резултат от учене 3.2	**Различава зъбни и челюстни анатомични структури**
Знания	• Изброява основните зъбни групи (резци, кучешки, кътници) • Посочва основните части на зъба (корона, шийка, корен) • Назовава зъбните повърхности • Познава разположението на зъбите в горната и долната челюст
Умения	• Разграничава зъбите по форма и функция • Подава правилен инструмент според зъбната група • Наблюдава и съобщава за изменения по зъбите
Компетентности	Подпомага ефективно денталния лекар чрез прилагане на знания за зъбната и челюстната анатомия при клинични дейности
Резултат от учене 3.3	**Идентифицира фактори за възникване на дентални и инфекциозни заболявания**
Знания	• Изброява основни дентални заболявания (кариес, пулпит, гингивит) • Посочва фактори за развитие на инфекции в устната кухина • Назовава видове микроорганизми, причиняващи заболявания • Познава принципи за профилактика на инфекции
Умения	• Прилага правила за хигиена и дезинфекция • Асистира при профилактични мероприятия • Наблюдава за симптоми на дентални инфекции • Съхранява стерилни инструменти • Подготвя стерилни инструменти
Компетентности	• Участва ефективно в контрола на инфекции и профилактиката на дентални заболявания при спазване на медицински стандарти
Критерии за оценяване на ЕРУ 3	**Част по теория на професията:** • Познава и разбира основни анатомични, физиологични и патологични понятия

ПРОЕКТ

	Част по практика на професията: • Демонстрира прилагане на знания в симулирана или реална дентална среда
Средства за оценяване	**Част по теория:** писмен изпит **Част по практика:** изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание
ЕРУ 4	**Комуникация и етично взаимодействие**
Резултат от учене 4.1	**Спазва професионални и етични стандарти в работата с пациенти и колеги**
Знания	• Познава основните принципи на професионална етика в здравеопазването • Разграничава етични дилеми и ситуации, изискващи консултация • Назовава основни задължения по Кодекса на труда, Закона за защита на личните данни и Закона за лечебните заведения • Познава стандарти за поведение при конфликт на интереси или чувствителни ситуации
Умения	• Разпознава ситуации, изискващи дискретност • Прилага етичен подход при споделяне на информация • Съдейства за решаване на междуличностни недоразумения
Компетентности	• Способен е да поддържа висока степен на професионална етика и отговорност, като демонстрира уважение, коректност и способност за саморефлексия в ежедневното си взаимодействие с колеги и пациенти
Резултат от учене 4.2	**Взаимодействие с дентален и помощен персонал**
Знания	• Посочва ролите на различните членове в денталния екип (лекар по дентална медицина, зъботехник, асистент на лекаря по дентална медицина, администратор) • Познава принципите на ефективна екипна комуникация • Назовава основни бариери в екипната работа и начини за тяхното преодоляване • Познава основите на конструктивната обратна връзка
Умения	• Предава конкретна информация на колеги по време на смяна (например статус на пациент, липсващ консуматив, неявил се пациент) • Уведомява лекаря или администрацията при забавяне, промяна в графика или нужда от реакция • Поддържа комуникация в условия на натоварен график • Съдейства за синхронизация между клинична и административна работа • Участва в срещи или инструктажи с екипа
Компетентности	• Работи ефикасно като част от денталния екип, демонстрирайки съгласуваност, колегиалност и принос към цялостното качество на денталната услуга
Резултат от учене 4.3	**Общува професионално с външни лица и институции**
Знания	• Познава функциите на институциите в системата на здравеопазването • Описва начини на общуване при външни запитвания

ПРОЕКТ

	• Познава правомощията на контролиращи и проверяващи органи • Познава изискванията за съхраняване и споделяне на чувствителна документация
Умения	• Комуникира с външни лица по телефон, имейл или при проверка • Оказва съдействие при поискана информация в съответствие с процедурите • Съставя писмени отговори до институции • Поддържа позитивен и неутрален тон в професионална комуникация
Компетентности	• Установява коректни и адекватни взаимоотношения с външни лица и институции, като съблюдава нормативните рамки и защитава интересите на лечебното заведение
Критерии за оценяване на ЕРУ 4	**Част по теория на професията:** • Разграничава професионално и неетично поведение • Изброява основни правни задължения по Кодекса на труда, Закона за защита на личните данни и Закона за лечебните заведения • Обяснява принципи на екипна работа и институционална комуникация **Част по практика на професията:** • Реагира етично при симулирана ситуация с конфликт или оплакване • Участва в ролево упражнение за екипно взаимодействие • Изготвя писмено съобщение до институция или доставчик по зададен сценарий
Средства за оценяване	**Част по теория:** писмен изпит **Част по практика:** изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание

3.2.3. Специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 5	**Административна, организационна и дигитална работа в денталната практика**
Резултат от учене 5.1	**Използва софтуерни системи за регистрация и управление на пациентска информация**
Знания	• Изброява видове софтуер, използвани в дентални практики (регистри, графици, електронни картони) • Познава функциите на основен дентален или медицински софтуер • Посочва стандартни полета в пациентската документация • Познава основните правила за електронно архивиране на здравна информация • Познава основни функционалности на специализиран софтуер за дентална практика (регистри, графици, интерфейси на Националната здравноосигурителна каса) • Разграничава роли и достъп в електронни системи (лекар, асистент, администратор)
Умения	• Регистрира пациент в електронна система • Актуализира данни в картон или график • Разпечатва, сканира или прикачва документи • Нанася насочвания, бележки, графици по зададен шаблон

ПРОЕКТ

	• Въвежда, актуализира и валидира електронна информация в пациентски картон • Използва шаблони и модули за електронно известяване, напомняне и препращане • Използва специализиран модул за електронно подаване на отчети към Националната здравноинформационна система (НЗИС) • Проверява съответствие на данни чрез валидиращи софтуерни функции
Компетентности	• Работи правилно с електронни платформи за регистрация и обработка на пациентска информация, като спазва изискванията за точност и проследимост на данните
Резултат от учене 5.2	**Използва електронни средства за вътрешна комуникация и документация**
Знания	• Назовава основни електронни канали за комуникация (имейл, платформа, локален сървър) • Познава структурата и езика на служебно съобщение • Разграничава вътрешна и външна комуникация • Познава правила за прикачване на чувствителни документи
Умения	• Съставя кратко електронно съобщение (до зъботехник, доставчик, лекар) • Изпраща графици, отчети или документи по електронен път • Поддържа база данни с контакти или инструкции • Използва шаблони и автоматични формуляри
Компетентности	• Комуникира ефективно чрез електронни канали в рамките на лечебното заведение, като следва установени формати и правила за обмен на медицинска информация
Резултат от учене 5.3	**Спазва изискванията за защита на личните данни**
Знания	• Посочва какво представляват лични здравни данни • Познава изискванията на Закона за защита на личните данни и общия европейски регламент за защита на личните данни при работа в денталната практика • Изброява правила за достъп и съхранение на данни • Разграничава правата на пациента относно своите данни
Умения	• Използва идентификационен код/парола за достъп до софтуер • Закрива информация от трети лица по време на работа • Докладва грешно въведени или чужди данни • Попълва и прилага съгласия или откази за обработка
Компетентности	• Осигурява поверителност на личната и здравната информация на пациента, като спазва процедурите за защита на данни съгласно приложимите нормативни актове
Критерии за оценяване на ЕРУ 5	**Част по теория на професията:** • Разграничава видове софтуер и данни • Обяснява правила за електронна регистрация и защита • Познава съобщителната структура и етика в електронната комуникация **Част по практика на професията:** • Регистрира пациент в учебна електронна система (или симулирана форма)

ПРОЕКТ

	• Попълва електронен формуляр или изготвя съобщение • Реагира на казус, свързан с изтичане/грешка на данни
Средства за оценяване	**Част по теория:** писмен изпит **Част по практика:** изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание
ЕРУ 6	**Подпомагане на лечебния процес в денталната медицина**
Резултат от учене 6.1	**Асистира при различни дентални процедури**
Знания	• Назовава основните видове дентални процедури • Изброява необходими материали за консервативно лечение • Познава техниката на „работа на четири ръце“ • Посочва рискове при работа с остри инструменти
Умения	• Подготвя инструментариум за конкретна процедура • Поддържа стерилна зона в рамките на манипулацията • Поднася инструменти според хода на лечението • Следи комфорта на пациента по време на лечението
Компетентности	• Изпълнява прецизно задачи по асистиране при дентални процедури, като съблюдава изискванията за стерилност, безопасност и екипност
Резултат от учене 6.2	**Подготвя денталния кабинет и инструментите**
Знания	• Изброява етапите на подготовка на денталния кабинет • Назовава видове автоклави и дезинфекционни средства • Посочва изисквания за хигиенна безопасност • Познава схеми за разпределение на инструменти
Умения	• Почиства и дезинфекцира повърхности и инструменти • Подрежда инструменти според вида манипулация • Проверява работоспособността на основна апаратура • Попълва списък за стерилизационен контрол
Компетентности	• Организира подготовката на кабинета и инструментариума в съответствие с изискванията на процедурата и хигиенните стандарти
Резултат от учене 6.3	**Участва в поддържане на безопасна среда**
Знания	• Назовава биологични и химични рискове в кабинета • Познава правилата за работа с личните предпазни средства • Изброява видове отпадъци и тяхното управление • Посочва действия при инцидент или инфекциозен риск
Умения	• Носи лични предпазни средства • Разделя отпадъци според класификацията • Докладва за повреда на апаратура или инструмент • Дезинфекцира според стандартна оперативна процедура
Компетентности	• Спазва мерки за хигиенна и биологична безопасност в денталната практика съгласно изискванията за контрол на инфекции
Резултат от учене 6.4	**Верифицира отчетна информация и подготвя електронни справки за Националната здравноосигурителна каса и други институции**

ПРОЕКТ

Знания	• Познава задължителните реквизити на медицински документи според нормативната уредба • Изброява срокове и форми за отчетност към Националната здравноосигурителна каса, Регионалната здравна инспекция и други институции • Разграничава ръчни и електронни справки и тяхната правна стойност • Познава процедурите при корекция на вече подадени данни
Умения	• Проверява въведена пациентска информация спрямо документ или източник • Подготвя отчет или справка по зададен шаблон • Използва софтуерен модул за подаване на данни към Националната здравноосигурителна каса, Регионалната здравна инспекция и други институции • Уведомява лекаря или администрацията при несъответствия в отчетните данни
Компетентности	• Поддържа точна, проследима и правно съответстваща документация, като верифицира въведени данни и осигурява пълнота на отчетите към институциите
Критерии за оценяване на ЕРУ 6	**Част по теория на професията:** • Познава основните видове дентални процедури и тяхното приложение • Обяснява етапите на подготовка на денталния кабинет и инструментариум • Изброява рискове и правила за безопасна и хигиенна работа • Разпознава автоклави, дезинфекционни средства и лични предпазни средства **Част по практика на професията:** • Подготвя правилно инструментариум според процедура • Демонстрира правилна работа „на четири ръце“ • Подрежда работна зона и документира хигиенни дейности • Извършва дезинфекция и носи лични предпазни средства в съответствие със стандартна процедура
Средства за оценяване	**Част по теория:** писмен изпит **Част по практика:** изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание
ЕРУ 7	**Грижа за пациента в денталната практика**
Резултат от учене 7.1	**Подготвя пациента за дентално лечение**
Знания	• Назовава етапите на комуникация при прием • Посочва данни, които се въвеждат в документацията • Познава психологически подходи за успокоение на пациента • Изброява признаци на тревожност и болка
Умения	• Обяснява на пациента предстоящата процедура • Попълва регистрационен формуляр • Придружава пациента до кабинета • Насочва пациента относно поведение при манипулация

ПРОЕКТ

Компетентности	• Осигурява подготвена и спокойна среда за пациента преди започване на лечение, като отчита неговото физическо и емоционално състояние
Резултат от учене 7.2	**Поддържа комфорт по време на процедура**
Знания	• Познава анатомията на лицето и устата • Назовава сигнали за дискомфорт • Изброява подходи за психологическа подкрепа • Посочва процедури при реакция на страх или болка
Умения	• Общува деликатно с пациента • Поддържа неутрална позиция при работа • Използва подходяща лексика и тон • Следи сигналите на пациента
Компетентности	• Създава комфортна и доверителна среда по време на лечебни манипулации чрез професионално поведение и подходяща комуникация
Резултат от учене 7.3	**Дава насоки за поведение след процедура**
Знания	• Назовава основни правила за постоперативни грижи • Познава подходящи храни и напитки • Посочва рискове при неспазване на указания • Изброява симптоми, за които пациентът да следи
Умения	• Дава устни инструкции за домашна грижа • Предоставя писмен лист с указания • Напомня за следващ преглед • Проверява разбирането на пациента
Компетентности	• Подпомага пациента при напускане на лечебното заведение, като го информира адекватно за поведение и грижа след процедура
Критерии за оценяване на ЕРУ 7	**Част по теория на професията:** • Изброява етапите на комуникация с пациент • Посочва симптоми на тревожност и стрес • Обяснява правила за информирано поведение на пациента • Познава етапи на грижа преди, по време и след процедура **Част по практика на професията:** • Провежда комуникация при прием на пациент с професионален език • Насочва пациента за безопасно поведение в кабинета • Извършва устен инструктаж след манипулация • Проявява разбиране и реагира на въпроси или сигнали на пациента
Средства за оценяване	**Част по теория:** писмен изпит **Част по практика:** изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание
ЕРУ 8	**Профилактика и промоция на оралното здраве**
Резултат от учене 8.1	**Инструктира за прилагане на мерки за орална хигиена**
Знания	• Изброява стъпки за ефективна орална хигиена • Назовава подходящи средства за почистване • Познава възрастови особености при хигиената • Посочва заболявания, свързани с лоша хигиена

ПРОЕКТ

Умения	• Демонстрира правилна техника на четкане • Обяснява разликата между ползите от употребата на пасти, конци и води • Работи с материали за обучение • Отговаря на въпроси от пациенти
Компетентности	• Способен е да повишава информираността на пациента за поддържане на правилна орална хигиена
Резултат от учене 8.2	**Насърчава здравословно поведение чрез комуникация с пациента**
Знания	• Изброява основни навици, свързани със здравословното състояние на устната кухина (четкане, диета, навици) • Назовава вредни фактори: захар, пушене, нередовна хигиена, злоупотреба с алкохол • Познава принципи на мотивационно интервюиране в здравеопазването • Разграничава подходи към различни възрастови и социални групи
Умения	• Провежда елементарен разговор с пациента относно неговите навици • Предлага достъпни решения за подобряване на оралната хигиена • Използва визуални или текстови материали за пояснение • Адаптира езика според възраст, образователно ниво и културна среда на пациента
Компетентности	• Използва ефективна и етична комуникация, за да мотивира пациента към подобряване на личната дентална хигиена и придобиване на здравословни навици
Резултат от учене 8.3	**Участва в организирани кампании за профилактика и промоция на устното здраве**
Знания	• Назовава форми на масова профилактика: училищни програми, мобилни кабинети, обществени кампании • Познава методи за измерване на ефективността на образователната дейност (анкети, обратна връзка) • Разбира ролята на екипа в организацията на събития • Познава регламенти, свързани с информирано участие на деца и уязвими групи
Умения	• Помага в логистиката при организиране на кампании или събития • Провежда инструктаж • Демонстрира техники и продукти по достъпен начин • Води опростена документация за участие и резултати • Разпространява образователни материали по указания • Събира структурирана обратна връзка от участници (чрез анкета, формуляр или устен въпросник) • Участва в съставяне на обобщен доклад от проведена профилактична дейност • Попълва шаблони за оценка на ефективността на комуникационните средства • Работи с цифрови или хартиени инструменти за обратна връзка
Компетентности	• Участва в анализа на резултатите от профилактични и информационни кампании чрез събиране и обработка на обратна връзка, като допринася за усъвършенстване на бъдещи дейности

ПРОЕКТ

Критерии за оценяване на ЕРУ 8	**Част по теория на професията:** • Изброява правилата за орална хигиена и свързани заболявания • Разграничава различни хигиенни продукти и тяхното предназначение • Познава основи на мотивационна комуникация • Изброява стъпки за участие в профилактична кампания **Част по практика на професията:** • Демонстрира правилна техника на четкане с обяснение • Обяснява на пациент как да подобри навиците си • Работи с обучителни материали – листовки, модели • Участва в симулирана кампания – подреждане, комуникация, инструкция
Средства за оценяване	**Част по теория:** писмен изпит **Част по практика:** изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание
ЕРУ 9	**Клинична безопасност**
Резултат от учене 9.1	**Идентифицира и оценява рискове за клинична безопасност**
Знания	• Назовава основни рискове в денталната практика: биологични, технически, комуникационни • Разграничава видовете клинични грешки и инциденти (например с инструмент, в документация, по време на процедура) • Познава стандартите за безопасна среда и работа • Обяснява принципите на оценка на клиничния риск
Умения	• Разпознава ситуации с потенциален риск • Докладва рискове и инциденти чрез установени протоколи • Участва в наблюдение и анализ на отклонения в качеството • Прилага алгоритми за реакция при критични ситуации
Компетентности	• Своевременно идентифицира и оценява рискови фактори за безопасността на пациента и работната среда, като използва процедурите на клинична сигурност
Резултат от учене 9.2	**Прилага процедури за предотвратяване на клинични грешки**
Знания	• Познава принципите на добрата дентална практика • Изброява основни стъпки за проверка на материали, апаратура и инструкции • Назовава методи за предотвратяване на инфекциозен, механичен или документационен риск • Разграничава понятието „инцидент“, „почти инцидент“ и „грешка без вреда“
Умения	• Проверява оборудването преди процедура • Сверява и потвърждава информация с екипа (например пациентски план, страна на интервенцията) • Спазва клиничен контролен списък (чеклист) • Уведомява лекаря при отклонение от стандартна процедура
Компетентности	• Изпълнява задачите с повишено внимание към детайлите и предотвратяване на грешки, работейки в координация с екипа и според установените протоколи
Резултат от учене 9.3	**Поддържа култура на безопасност и отчетност**

ПРОЕКТ

Знания	• Обяснява понятието „култура на безопасност“ • Назовава начини за осъществяване на ефективна екипна комуникация • Познава ролята на обратната връзка, супервизията и докладването • Разграничава конструктивна от наказателна отчетност
Умения	• Използва утвърден формат за докладване на събития • Участва в срещи и дискусии за безопасността • Съдейства за подобрение на вътрешни процедури • Изразява наблюдения и притеснения по конструктивен начин
Компетентности	• Поддържа култура на безопасност чрез активно участие в комуникация, обратна връзка и системно докладване на рискове и добри практики
Критерии за оценяване на ЕРУ 9	**Част по теория на професията:** • Разпознава видовете рискове и клинични грешки • Обяснява етапите на управление на риска и безопасността • Познава стандартите и понятията за „почти инцидент“, „сигнално събитие“ **Част по практика на професията:** • Участва в симулация на клинична грешка или пропуск • Попълва чеклист и доклад за инцидент • Демонстрира координация с екипа в условие на риск
Средства за оценяване	**Част по теория:** писмен изпит **Част по практика:** изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание
ЕРУ 10	**Асистиране в специализирана дентална практика**
Резултат от учене 10.1	**Асистира при хирургични и инвазивни интервенции**
Знания	• Изброява видове дентални хирургични процедури (екстракции, резекции, имплантации) • Назовава хирургичен инструментариум • Посочва правила за стерилна подготовка на поле и пациент • Познава признаци на усложнения (кървене, болка, замайване)
Умения	• Подготвя хирургичен сет и зона • Асистира при локална анестезия • Поднася правилно инструментите в хода на интервенцията • Докладва за промяна в състоянието на пациента
Компетентности	• Изпълнява точно задачи при хирургични интервенции, като осигурява стерилност и съдейства при извънредни реакции
Резултат от учене 10.2	**Асистира при ортодонтски и протетични процедури**
Знания	• Разграничава видове ортодонтски апарати • Назовава етапи на протетично лечение (взимане на отпечатък, проба, циментиране) • Познава специфичен инструментариум • Изброява функциите на зъботехника и взаимодействието с него
Умения	• Подготвя материали и отпечатъци • Асистира при поставяне на фиксирани или подвижни ортодонтски елементи • Предава модели/материали към зъботехник

ПРОЕКТ

	• Извършва предварително пробно снемане
Компетентности	• Асистира целенасочено при ортодонтски и протетични дейности чрез точна подготовка и комуникация с екипа
Резултат от учене 10.3	**Асистира при лечение на деца и пациенти от уязвими групи**
Знания	• Назовава особености на детската психика при лечение • Познава подходи за успокоение и разсейване на деца и пациенти от уязвими групи • Изброява състояния, изискващи повишено внимание (развитийни затруднения, фобии) • Посочва комуникационни техники за доверие • Разграничава изискванията за информирано съгласие при деца, лица с увреждания и ограничена дееспособност • Познава нормите на Закона за здравето, Закона за защита на личните данни и Етичния кодекс при работа с уязвими пациенти • Назовава основни принципи за защита на чувствителна информация в рамките на медицинската грижа
Умения	• Поддържа контакт с детето/пациента по време на манипулацията • Асистира при кратки, фокусирани сесии • Съдейства на родителя за инструктаж • Участва в процеса на получаване и документиране на информирано съгласие при придружител • Оповестява на пациента или придружителя обхвата на предстоящата процедура • Прилага защитни мерки при работа с лични и здравни данни (прикриване, ограничен достъп, парола) • Докладва на лекаря при липса на съгласие или отказ от страна на пациента/придружителя • Подготвя материали и работна среда според възрастта
Компетентности	• Работи в съответствие с етичните и правните стандарти при работа с деца и уязвими групи, като гарантира защита на личните и здравните данни и активно участва в процеса на информирано съгласие
Критерии за оценяване на ЕРУ 10	**Част по теория на професията:** • Изброява специализирани дентални процедури и нужния инструментариум • Обяснява особености на комуникацията при деца • Разграничава рискове при различни видове лечение **Част по практика на професията:** • Подготвя правилно хирургичен или ортодонтски сет • Асистира в симулирана ситуация с дете или при протетична манипулация • Докладва за инцидент или затруднение по зададен сценарий
Средства за оценяване	**Част по теория:** писмен изпит **Част по практика:** изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание
ЕРУ 11	**Контрол на стерилността и инфекциозната безопасност**
Резултат от учене 11.1	**Поддържа стерилна среда при дентална манипулация**
Знания	• Изброява изисквания за стерилна зона

ПРОЕКТ

	• Назовава етапи на дезинфекция и стерилизация • Разграничава стерилни от нестерилни повърхности • Познава начини за кръстосана контаминация
Умения	• Подготвя стерилна зона за работа • Използва подходящи дезинфекционни средства • Наблюдава и реагира при нарушаване на стерилност • Документира процеса при стерилизация
Компетентности	• Гарантира условия за безопасна интервенция чрез стриктно прилагане на протоколи за стерилна среда
Резултат от учене 11.2	**Спазва хигиенни и лични защитни мерки**
Знания	• Назовава видове лични предпазни средства • Познава правилата за използване и подмяна на лични предпазни средства • Обяснява значението на ръкавиците, маските, очилата • Изброява хигиенни навици в работна среда
Умения	• Облича и съблича лични предпазни средства правилно • Сменя защитни средства при нужда • Наблюдава състоянието на апаратура и повърхности • Съобщава при липса или повреда на средства
Компетентности	• Прилага системно лични защитни средства, спазвайки инструкциите и реакцията при инцидент
Резултат от учене 11.3	**Спазва процедури за биологична защита и обработка на опасни отпадъци**
Знания	• Изброява видове инфекциозни отпадъци и съдове за тях • Познава цветово кодиране за отпадъци • Назовава процедури при нараняване с остър инструмент • Разграничава отговорности при инцидент
Умения	• Разделя и изхвърля отпадъци според типа • Докладва на ръководител за инцидент • Следва алгоритъм за слединцидентна дезинфекция • Попълва документация за инцидент
Компетентности	• Работи отговорно и проследимо при биологични инциденти и управление на опасни отпадъци
Критерии за оценяване на ЕРУ 11	**Част по теория на професията:** • Познава етапите и средствата за стерилизация • Изброява изисквания към ЛПС • Обяснява процедури при инцидент с биологичен материал **Част по практика на професията:** • Подготвя стерилна зона и носи ЛПС правилно • Демонстрира изхвърляне на отпадъци по категория • Симулира реакция при нараняване с остър инструмент
Средства за оценяване	**Част по теория:** писмен изпит **Част по практика:** изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание
ЕРУ 12	**Работа в условия на спешност в денталната практика**
Резултат от учене 12.1	**Разпознава признаци на стрес и тревожност у пациента**

ПРОЕКТ

Знания	• Изброява поведенчески сигнали на страх, болка, паника • Описва физиологични реакции при тревожност (тахикардия, изпотяване) • Разграничава деца, възрастни и чувствителни групи • Назовава комуникационни подходи за успокояване на деца, възрастни и лица от чувствителни групи
Умения	• Наблюдава пациента и разпознава сигналите му • Използва неутрален тон и език на тялото • Докладва на лекаря при влошено поведение • Прилага кратка вербална подкрепа
Компетентности	• Поддържа спокойна атмосфера при тревожност или страх чрез наблюдение, емпатия и правилна комуникация
Резултат от учене 12.2	**Реагира при спешни състояния в кабинета**
Знания	• Изброява най-честите състояния (припадък, кръвоизлив, алергична реакция) • Познава основни първопомощни действия • Назовава необходимите действия за евакуация • Разграничава степента на спешност и необходимост от лекарска намеса
Умения	• Съдейства за безопасна позиция на пациента • Подготвя нужни материали (кислород, лед, бинт) • Извиква помощ и съобщава ясно ситуацията • Следва указанията на денталния лекар/лекаря от спешната медицинска помощ
Компетентности	• Участва отговорно и адекватно при спешни събития, без да надвишава своите правомощия
Резултат от учене 12.3	**Прилага техники за самоконтрол**
Знания	• Разпознава симптоми на собствен стрес и пренапрежение • Назовава техники за саморегулация • Познава ролята на екипната подкрепа • Изброява етапи на възстановяване след инцидент
Умения	• Контролира поведението си при напрежение • Комуникира спокойно с колегите • Участва в дебрифинг след стресова ситуация • Използва лични техники за релаксация
Компетентности	• Работи в натоварена среда със запазване на професионалното си поведение и психическо равновесие
Критерии за оценяване на ЕРУ 12	**Част по теория на професията:** • Познава симптомите на стрес и тревожност • Изброява спешни състояния и начини за реакция • Обяснява роли в екип при криза **Част по практика на професията:** • Демонстрира реакция в симулирана стресова ситуация • Следва последователно алгоритъм за действие при припадък • Комуникира с пациент и екип в условие на напрежение
Средства за оценяване	**Част по теория:** писмен изпит

ПРОЕКТ

	Част по практика: изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание

4. Съвкупност от единици резултати от учене, които формират придобиването на квалификация по част от професията „Асистиране в денталната медицина“

Степен на професионална квалификация	Ниво по ЕКР/НКР	ЕРУ № … от списъка по т. 3.1.
III	**4**	Неприложимо

5. Изисквания към материалната база

5.1. Изисквания към кабинетите за обучение по теория на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Обучението по теория се провежда в учебен кабинет или учебна зала, която предоставя адекватна учебна среда за усвояване на знания по професията. Кабинетът е оборудван с работно място за всеки обучаем и за преподавателя, включващо маса и стол. Включена е аудио-визуална техника, мултимедия с лаптоп и екран, учебна дъска (бяла или черна), както и постоянен достъп до интернет. Използват се разнообразни учебни материали, включително демонстрационни макети и модели, схеми, диаграми, слайдове, видеофилми, образци на медицинска документация, като амбулаторен лист, дневник за стерилизация, формуляри за направления и други документи, използвани в денталната практика. В допълнение, в учебната зала са изложени постери, табла и нормативни актове, свързани с денталната дейност, както и наръчници за здравословни и безопасни условия на труд. Теоретичното обучение включва и използване на програмни продукти и електронни ресурси, които подпомагат визуализирането и практическото разбиране на изучаваното съдържание.

5.2. Изисквания към учебната база за обучение по практика на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Практическата подготовка се провежда в учебно-тренировъчен дентален кабинет и в реална клинична среда, като всяка от тях осигурява възможност за изпълнение на професионални дейности, съответстващи на стандарта за денталномедицинска помощ. Учебно-тренировъчният кабинет включва: дентален юнит с лампа и протектор, работни маси и масички, пълен набор от дентален инструментариум, аксесоари и консумативи, дезинфекционни средства, препарати, лични предпазни средства и работно облекло. Там се провежда обучение по работа „на четири ръце“, асистиране в различни области, като консервативна дентална медицина, хирургия и протетика, както и подготовка за стерилизация с използване на дестилатор, автоклав, ултразвукови уреди, опаковъчна машина и инструменти за обработка. Осигурено е оборудване и материали за обучение по превантивна дентална медицина, включително средства за орална хигиена, постери и обучителни листовки. Практиката се осъществява и в акредитирани лечебни заведения за денталномедицинска помощ – медико-дентални центрове, индивидуални или групови практики, където обучаемите използват денталномедицински юнити, инструментални масички, фотополимерни лампи, скалери, електрокаутери, амалгамобъркачки и пълен набор от хирургичен, терапевтичен и протетичен инструментариум. Осигурени са средства за дезинфекция, стерилизация, предпазни средства и документални формуляри, необходими за осъществяване на денталната помощ по стандартите на Националния рамков договор и съответните медицински стандарти.

ПРОЕКТ

6. Изисквания към обучаващите

Право да преподават по теория и практика на професията имат лица с висше образование и образователно-квалификационна степен „магистър“ или „бакалавър“ по специалности от професионално направление „Медицина“ от областта на висше образование „Здравеопазване“ и от професионално направление „Стоматология“ от областта на висше образование „Здравеопазване“ от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления“ (ДВ, бр. 64 от 2002 г.), съответстващи на професията.

Учителска длъжност по учебен предмет или модул от професионалната подготовка може да се заема и от лица със завършено висше образование по съответната специалност и без професионална квалификация „учител“.

По учебен предмет или модул от професионалната подготовка могат да преподават лица, които отговарят на необходимите изисквания, посочени в Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти (ДВ, бр. 61 от 2019 г.).

По учебен предмет или модул от професионалната подготовка, за който няма съответно професионално направление в Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, могат да преподават лица без висше образование и без придобита професионална квалификация „учител“, ако са придобили съответната професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за актуализиране на професионалните си знания, умения и компетентности.

ПРОЕКТ